

1 Z 5

ŮNAPORVE

ÁM

YMÉLBORP S

MÍNĚMUZOROP

UMÍNLOKO

UTĚVS

1 Z 5

EVROPANŮ

MÁ

PROBLÉMY S

POROZUMĚNÍM

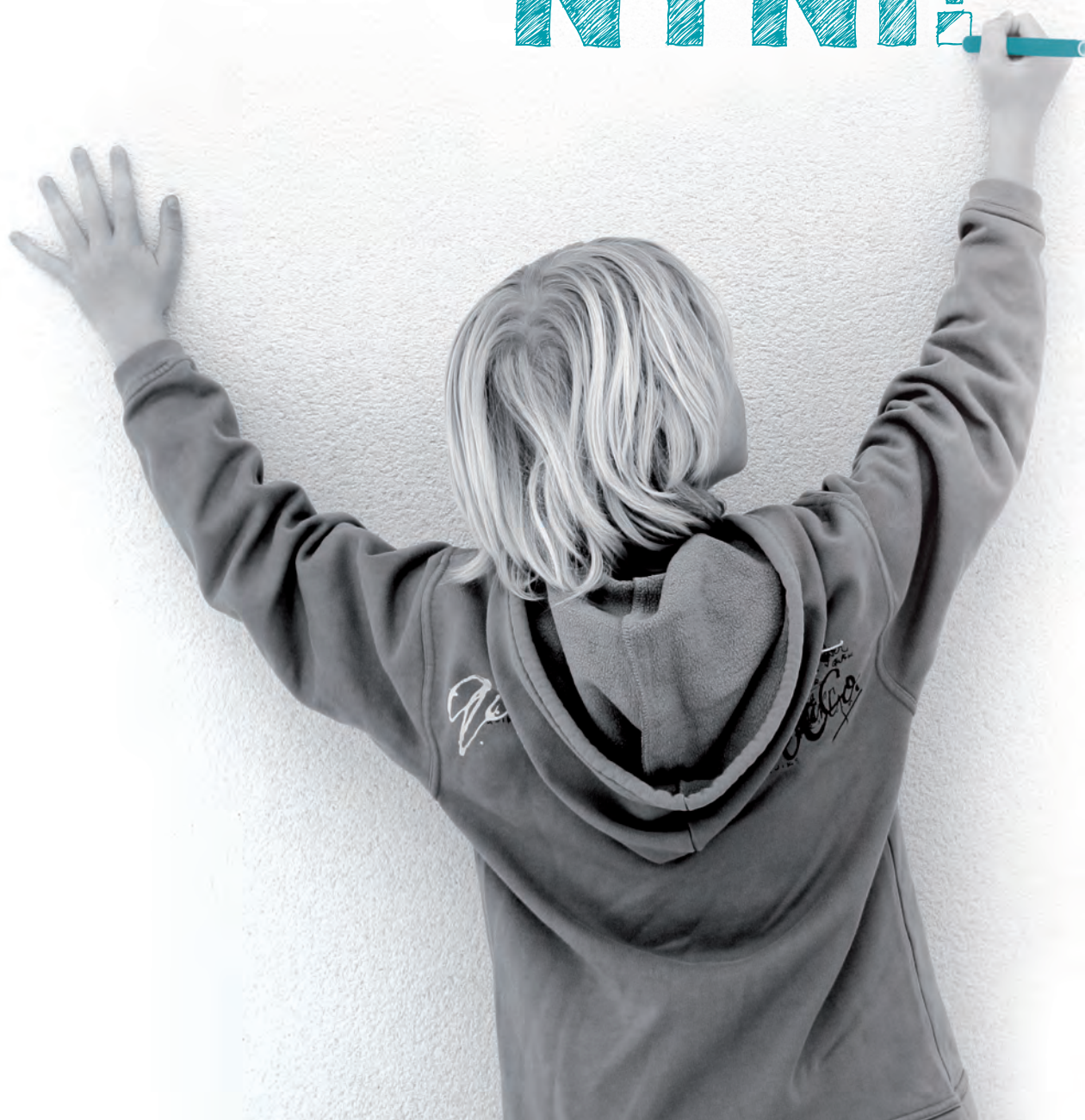
OKOLNÍMU

SVĚTU

**SKUPINA ODBORNÍKŮ EU NA VYSOKÉ
ÚROVNI PRO GRAMOTNOST**

SHRNUTÍ, ZÁŘÍ 2012

**JEDNEJME
NYNÍ!**

SKUPINA ODBORNÍKŮ EU NA VYSOKÉ ÚROVNI PRO GRAMOTNOST SHRNUTÍ

Tato zpráva upozorňuje na krizi gramotnosti, která zasahuje všechny země v Evropě. Je třeba si uvědomit, že schopnost číst a psát je mnohem více než jen technika či dovednost. Gramotnost dodává lidem sebevědomí a umožňuje jim fungovat ve společnosti a úspěšně se v ní rozvíjet jako jednotlivci, aktivní občané, zaměstnanci nebo rodiče. Naše společnosti musí této skryté krizi čelit a jednat samostatně i společně v zájmu zvýšení úrovně gramotnosti a snížení negramotnosti. Doba, v níž žijeme, s sebou nese paradox: zatímco digitální věk vyžaduje stále vyšší úroveň gramotnosti, miliony Evropanů všech věkových kategorií zůstávají negramotní.

Až příliš často považujeme schopnost každého jednotlivce číst a psát, zpracovávat informace a kriticky hodnotit jejich četné zdroje za samozřejmost. Příliš často předpokládáme, že odpovědnost za dosahování gramotnosti nesou výhradně učitelé, školy nebo vlády. Avšak vzhledem k tomu, že se gramotnost dotýká tolika různých aspektů našeho společenského a hospodářského života, musí se na řešení těchto problémů podílet celá řada subjektů.

Tato zpráva nastiňuje klíčové problémy a jejich řešení, přičemž cílem je dosažení gramotnosti pro všechny Evropany.

POROZUMĚNÍ PROBLÉMŮM A PŘÍLEŽITOSTEM: PROČ JE GRAMOTNOST DŮLEŽITÁ

VELKÝ POČET OBČANŮ MÁ NEDOSTATEČNOU ÚROVEŇ GRAMOTNOSTI

Dobrá úroveň gramotnosti je zásadní pro zlepšení kvality života a má stěžejní význam pro podporu silného a udržitelného hospodářského růstu v Evropě. Gramotnost umožňuje jednotlivcům rozvinout jejich schopnosti reflexe, kritického uvažování a empatie a je klíčovým aspektem pro dosažení osobního blaha. Bez rozšíření škály dovedností a následného zvýšení produktivity obyvatelstva v aktivním věku nelze vyřešit demografické a socio-ekonomické problémy, se kterými se Evropa potýká. Nízká úroveň gramotnosti je problémem řešitelným, jak ukazují zkušenosti zemí, které již přijaly řadu opatření ke zlepšení v této oblasti, jež měla pozitivní a nákladově efektivní výsledky. Je však potřeba učinit mnohem více.

Překvapivě vysoký počet Evropanů má nedostatečnou úroveň gramotnosti. Z vnitrostátních a mezinárodních průzkumů vyplývá, že zhruba jeden z pěti dospělých a jedno z pěti patnáctiletých dětí má nedostatečné schopnosti související s porozuměním psanému textu, které jsou potřeba k plnému zapojení se do moderní společnosti.

Vyšší gramotnost pro
JEDNOTLIVCE

- Pomáhá překonat nedostatečné ambice
- Posílení postavení
- Vyšší zisky

- Vyšší míra zapojení do občanského života
- Lepší vzdělávací a pracovní příležitosti

Gramotnost je základním požadavkem na všechny občany všech věkových kategorií v moderní Evropě a v souvislosti se změnami v povaze práce, hospodářství a obecněji ve společnosti tento požadavek dále nabývá na důležitosti. Gramotnost má zásadní význam z těchto důvodů:

- pracovní trh vyžaduje stále větší úroveň gramotnosti;
- sociální a občanská účast se v digitalizovaném světě stává stále více závislou na gramotnosti;
- digitalizace mění samotnou povahu gramotnosti a činí ji důležitější, neboť sociální, občanská a hospodářská interakce a komunikace se soustředí kolem psaného slova;
- obyvatelstvo stárne a úroveň jeho gramotnosti, včetně té digitální, musí odpovídat nejnovějším výzvám;
- chudoba a nízká úroveň gramotnosti jsou začarovaným kruhem, v němž chudoba podporuje nízkou gramotnost a naopak; a
- v důsledku vzrůstající mobility a migrace se gramotnost stává ve vzrůstající míře vícejazyčnou a kombinuje širokou řadu kulturních a jazykových prostředí.

Současná situace je paradoxní: ačkoli čtení a psaní jsou v dnešním digitalizovaném světě důležitější a významnější než kdykoli dříve, naše úroveň gramotnosti současným výzvám neodpovídá. Tuto znepokojivou situaci je třeba co nejdříve změnit.

INVESTICE DO GRAMOTNOSTI JSOU KLÍČOVÉ PRO DOBRÉ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY OBČANŮ A JSOU SMYSLUPLNÉ Z HOSPODÁŘSKÉHO HLEDISKA

Investice do zvýšení úrovně gramotnosti mezi občany všech věkových kategorií dávají smysl z hospodářského hlediska, neboť vytvářejí konkrétní zisk pro jednotlivce i společnost, jehož výše může v dlouhodobém horizontu činit několik miliard eur. Zvyšování úrovně gramotnosti je nezbytnou podmínkou pro budoucí hospodářský růst EU a dobré životní podmínky jejích občanů. Kromě materiálního zisku nesmíme zapomenout na to, že gramotnost je jádrem konceptu lidské bytosti. Ačkoli sebedůvěra nemusí mít nezbytně vyčíslitelnou hospodářskou hodnotu, podporuje hospodářský a sociální úspěch prostřednictvím úsilí o dosažení úspěchu.

Vyšší gramotnost pro
SPOLEČNOST

- Lepší zdraví a životní podmínky
- Zmírnění chudoby
- Snížení nerovnosti
- Zvýšení sociálního kapitálu

- Vytvoření spravedlivější a bohatší Evropy založené na inovacích

V celé Evropě existují některé obecně sdílené mylné představy o povaze, rozměru a rozsahu negramotnosti a řešení tohoto problému. Tyto představy jsou překážkou rozvoje gramotnosti, neboť jsou rozšířeny jak mezi jednotlivci, tak mezi tvůrci politik. Abychom dosáhli skutečného pokroku, musíme nejprve tyto mýty vyvrátit.

VYVRÁCENÍ MYLNÝCH PŘEDSTAV

MYLNÉ PŘEDSTAVY FAKTA

„Nízká úroveň gramotnosti je problém, se kterým se potýkají rozvojové země, nikoli Evropa!“	Jeden z pěti patnáctiletých Evropanů a téměř jeden z pěti dospělých nemá úroveň gramotnosti nezbytnou pro úspěšné fungování v moderní společnosti.
„Nízká úroveň gramotnosti je problém, který se týká migrantů, nikoli těch, kteří se narodili a vyrostli v evropských zemích.“	Převážná většina dětí a dospělých s nízkou úrovní gramotnosti se narodila a vyrostla v zemi, v níž žije, a jazyk, v němž probíhá v této zemi výuka, je jejich mateřským jazykem.
„Nízká úroveň gramotnosti postihuje pouze lidi žijící na okraji společnosti.“	Každý pátý dospělý Evropan má nedostatečnou úroveň gramotnosti a většina těchto osob je zaměstnána.
„Někteří lidé zkrátka nejsou schopni naučit se číst a psát.“	Téměř každý, kdo se potýká s problémy souvisejícími se čtením a psaním, by mohl dosáhnout dostatečné úrovně gramotnosti za předpokladu, že mu bude poskytnuta náležitá podpora. Pouze lidé s nejzávažnějšími poruchami kognitivních schopností nejsou schopni rozvoje funkční gramotnosti.
„Za výuku čtení a psaní je u dětí odpovědná škola.“	Školy hrají významnou úlohu, ale nejsou jedinými odpovědnými subjekty. Na rozvoji gramotnosti se podílí celá řada dalších aktérů od rodičů a vrstevníků po zdravotnické služby a další. Po ukončení formálního vzdělávání hrají klíčovou úlohu zaměstnavatelé, přičemž z této spolupráce má prospěch jak zaměstnavatel, tak zaměstnanec.
„Dyslexie je nevléčitelná nemoc, takže s tím nemůžeme nic dělat.“	Od dětí se v současné době stále více očekává, že dosáhnou pokroku ve čtení a psaní při standardním tempu a na základě jediné metodiky. Slabší čtenáři jsou často označováni za dyslektiky. Správná diagnóza by však měla být „slabší čtenář“ a pozornost by měla být věnována vyřešení tohoto problému. Každé dítě je zpravidla s to naučit se číst a psát.
„Zlepšování dovedností slabších čtenářů je příliš časově náročné, příliš složité a příliš drahé, než aby se vyplatilo.“	Programy zaměřené na zlepšování dovedností vykazují vysokou míru úspěšnosti a jsou z hlediska nákladů velmi efektivní. Návratnost investované částky v průběhu života jednotlivce se pohybuje řádově v desetinásobcích a možná i ve stonásobcích.
„Rodiče nemají žádný vliv na vývoj gramotnosti svého dítěte na vyšších stupních škol.“	Přístup rodičů a jejich zvyklosti týkající se gramotnosti mají velmi výrazný vliv na rozvoj gramotnosti jejich dětí po celou dobu studia na střední škole. Iniciativy zaměřené na zlepšování podpůrných dovedností rodičů mají významný dopad na gramotnost jejich dítěte.
„Je příliš pozdě řešit problémy související s gramotností poté, co dítě ukončí základní školu.“	Milióny dětí vstupují na střední školu se schopností číst, která však není tak dobrá, aby postačovala k úspěšnému studiu. Nicméně za předpokladu, že jim bude poskytnuta specializovaná podpora, mohou dosáhnout dobré, nebo dokonce výborné úrovně gramotnosti.

NAVRHOVANÉ ŘEŠENÍ: KOOOPERATIVNÍ PŘÍSTUP

VYTVOŘENÍ SPOLEČNÉ ODPOVĚDNOSTI

Zajišťování gramotnosti bylo příliš dlouho považováno výhradně za úkol vzdělávacího systému. Nízká úroveň gramotnosti je společenským problémem s obrovským dopadem na naše ambice a strategie týkající se veřejného zdraví, zaměstnanosti, digitální účasti, elektronické veřejné správy, aktivního občanství, odstranění chudoby a sociálního začlenění. Předpokladem dosažení skutečného zlepšení v oblasti gramotnosti je odpovědnost na politické úrovni a spolupráce napříč politickým spektrem i mimo něj. Za strategie v oblasti gramotnosti by měly nést společnou odpovědnost společnost a vláda, tyto strategie by měly zahrnovat všechny věkové kategorie a měly by být nezávislé na politických agendách.

ZŘÍZENÍ PLATFORMY PRO ROZVOJ GRAMOTNOSTI

Evropa by měla zvýšit své ambice a usilovat o funkční gramotnost pro všechny občany. To znamená zavázat se k dosažení cílového stavu, v němž bude jakýkoli podíl funkční gramotnosti nižší než 100 % nepřijatelný. Závazek k dosažení tohoto cíle by měly přijmout vlády, školy, zaměstnavatelé a nevládní organizace. V rámci tohoto procesu:

- by měla být vytvořena partnerství pro rozvoj gramotnosti mezi společenskými aktéry a vzdělávacími zařízeními;
- by členské státy EU měly přijmout komplexní strategie pro rozvoj gramotnosti založené na společném vytváření politik vládními útvary a organizacemi, které učiní z gramotnosti nejen hlavní priority v rámci vzdělávání, ale rovněž v rámci všech relevantních veřejných politik;
- by tyto strategie měly zahrnovat všechny věkové kategorie od raného dětství přes školní docházku až po dospělost;
- by zvyšování povědomí o daném problému a odstraňování tabu provázejících nízkou úroveň gramotnosti mělo být součástí strategického úsilí, které by mělo zahrnovat průzkumy úrovně dovedností obyvatel a monitorování pokrok;
- by pro tyto strategie měly být vyhrazeny dostatečné rozpočty a stanoveny dlouhodobé rámce pro činnost na celostátní, regionální a místní úrovni;
- je nezbytná politická angažovanost shora, pokud jde o zařazení této otázky na pořad jednání, zajištění její viditelnosti v celé společnosti a zachování dynamiky pro iniciativy v terénu.

DOPORUČENÁ OPATŘENÍ

Na základě přezkumu situace skupina odborníků EU na vysoké úrovni pro gramotnost vypracovala řadu doporučení. Byla přijata tři hlavní doporučení, která se vztahují na všechny věkové skupiny:

1. Vytvoření gramotnějšího prostředí

Předpokladem pro vytvoření gramotného prostředí je snadná dostupnost knih a jiných materiálů ke čtení v domácnostech, ve školách, knihovnách a jinde, a to jak v tištěné podobě, tak on line. V rámci tohoto opatření mohou být například zřizovány knihovny na netradičních místech, jako jsou nákupní střediska nebo vlakové zastávky. Je třeba zlepšit dovednosti a sebedůvěru rodičů, aby podporovali své děti v rozvoji jazykových dovedností a čtení pro zábavu. Je zapotřebí podporovat politiky na podporu čtení s cílem motivovat ke čtení a podpořit přístup ke knihám prostřednictvím pořádání mediálních kampaní, knižních veletrhů, veřejných čtení, soutěží a udělování knižních cen. Je nutné změnit postoj všech aktérů ve společnosti – od rodičů po tvůrce politik, od sociálních a lékařských zařízení po vzdělávací zařízení a od samotných jednotlivců po podniky –, aby si uvědomili, že jejich angažovanost je pro podporu dovedností ve čtení a psaní klíčová a že každý je schopen si tyto dovednosti osvojit za předpokladu, že je mu poskytnuta náležitá podpora.

2. Zvýšení úrovně výuky gramotnosti a zajištění větší podpory čtení

Prvním krokem při zvyšování kvality výuky je zavedení vysokých požadavků na kvalifikaci pro všechny učitele. Počáteční a průběžný profesní rozvoj všech učitelů by měl výslovně zahrnovat aspekt gramotnosti a digitální aspekt. Vzdělávání učitelů by mělo rovněž zahrnovat širokou řadu výukových strategií zaměřených na gramotnost, hodnotících technik a metod pro rozpoznání problémů souvisejících se čtením a psaním.

Vyšší kvalita výuky může výrazně přispět ke zmírnění problému nedostatečné gramotnosti. Klíčem k dosažení tohoto cíle je:

- zajištění toho, aby učitelství bylo atraktivní profesí, a provádění selektivního náboru učitelů;
- poskytnutí vysoké míry samostatnosti učitelům; a
- zajištění toho, že učitelé této samostatnosti využívají dobrým způsobem, tím, že jim poskytneme vynikající odborné školení, jak počáteční, tak v průběhu jejich profesní kariéry.

Při provádění tohoto úkolu je třeba učitele podpořit prostřednictvím těchto opatření:

- zahrnout do počátečního vzdělávání a profesního rozvoje učitelů na základních a středních školách a učitelů působících v oblasti vzdělávání dospělých širokou řadu výukových strategií zaměřených na gramotnost, včetně digitálních aspektů, hodnotících technik, metod pro rozpoznání problémů souvisejících se čtením

a psaním, a zlepšit schopnost učitelů komunikovat s rodinami s cílem sdělit informace a doplnit výuku ve škole;

- zlepšit a všeobecně rozšířit způsob včasného rozpoznávání smyslových a jazykových potíží a problémů s učením s cílem zajistit účinnější podporu vzdělávání, která se zaměří na všechny typy potíží se čtením a psaním;
- vytvořit pobídky a podporu pro vytváření celoorganizačních strategií zaměřených na gramotnost v rámci škol, které výslovně zavazují celou školní komunitu ke zvýšení úrovně dovedností ve čtení a psaní;
- vypracovat komplexní plán gramotnosti zahrnující vzdělávání od raného dětství po vzdělávání v dospělosti;
- poskytnout celou řadu materiálů ke čtení v elektronické i tištěné podobě, které budou zahrnovat různé typy literatury od klasické četby po noviny a komiksy;
- poskytnout přiměřenou dobu pro výuku čtení a pro volné čtenářské aktivity, což studentům umožní zvolit si materiál ke čtení a určit si své vlastní tempo čtení;
- zavést standardy podle věku a poskytnout hodnotící nástroje, které učitelům umožní měřit dosažený pokrok a stanovit, zda je zapotřebí dodatečná podpora, a zajistit, že je tato podpora k dispozici;
- zahrnout porozumění psanému textu do celého studijního programu při zohlednění aspektů týkajících se čtení v osnovách dalších předmětů vyučovaných na střední škole, bez ohledu na to, zda jde o akademické či odborné vzdělávání; a
- vypracovat vzdělávací programy zaměřené na gramotnost dospělých. Vzdělávací programy určené pro dospělé by se měly soustředit na zvyšování gramotnosti za použití praktických příkladů z běžného života nebo příkladů z pracoviště.

3. Zvýšení účasti a začlenění

K dosažení spravedlivější a více začleňující účasti na vzdělávání zaměřeném na gramotnost je třeba vyřešit následující problémy:

Sociální a ekonomická nerovnost: chudé a znevýhodněné děti mají zpravidla nižší úroveň gramotnosti. Nerovnost zapříčiněná sociálním znevýhodněním představuje nejvýznamnější problém, pokud jde o gramotnost, kterým se Evropa musí zabývat. K jeho zmírnění mohou přispět spravedlivější vzdělávací systémy, které zajistí přístup k cenově dostupnému a kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči, zamezí předčasné diferenciaci studentů podle jejich schopností v různých systémech vzdělávání, předejdou opakování ročníků a poskytnou veškerou nezbytnou podporu a materiály pro vzdělávací potřeby dětí (například prostřednictvím financování knih, oblečení a obědů).

Nerovnost migrantů: mnozí – ne však všichni – migranti mají nižší úroveň gramotnosti v jazyce země, do níž se přistěhovali. K vyřešení tohoto problému je třeba, aby nově příchozí migranti, dospělí i děti, měli možnost ověřit si své jazykové schopnosti a gramotnost a využít pružných příležitostí v oblasti jazykového vzdělávání, přizpůsobených individuálním potřebám. Je třeba provádět osvětové činnosti zaměřené na migranty rodiče, jichž se bude účastnit školní komunita. Dvoujazyčnost by měla být považována za přínos umožňující rozvoj dalších jazykových znalostí, čímž se podpoří zachování jazyka a hrdost pro všechny jazykové menšiny.

Nerovnost žen a mužů: úroveň gramotnosti je nižší a snižuje se u chlapců v období v dospívání. Nerovnost žen a mužů je problém související především s otázkou motivace a zapojení. Předpokladem jeho vyřešení je používání atraktivnějších materiálů a otevřenost ve vztahu k digitálním zdrojům za účelem přizpůsobení výuky čtení a psaní vkusu chlapců, výraznější začlenění mužských vzorů do výuky gramotnosti a přilákání většího počtu mužů – učitelů do vzdělávacích zařízení.

Digitální nerovnost: je faktem, že chudí a znevýhodnění lidé nejen používají internet v menší míře, ale v případě, že jej používají, činí tak spíše pro zábavu než za účelem vzdělávání. Kromě toho lze u řady dětí konstatovat rozdíl mezi úrovní gramotnosti ve škole, kde používají tištěná média, a digitální gramotností při čtení a psaní doma. V případě dospělých může zvyšování gramotnosti v rámci rozvoje jejich digitálních dovedností přinést trojnásobný užitek: dojde k rozvoji samotných digitálních schopností, získání dostatečné úrovně gramotnosti jim umožní přístup k písemnému světu posílání SMS zpráv, e mailů atd., a rozvinou si kritické schopnosti nezbytné k vyhodnocování zdrojů on-line informací.

Při výuce ve školách a v rámci vzdělávání dospělých by proto měly být ve větší míře používány digitální a neformální digitální metody s cílem zvýšit motivaci studentů v oblasti čtení a psaní. Učitelé na všech úrovních by měli mít příslušné dovednosti k zapojení informačních a komunikačních technologií do výuky zaměřené na dosažení gramotnosti. Vydavatelé a výrobci softwarů by měli poskytnout různá digitální prostředí pro čtení, čímž umožní používání IKT ve větší míře pro vzdělávání – nejen pro zábavu.

ŘEŠENÍ KONKRÉTNÍCH PROBLÉMŮ TÝKAJÍCÍCH SE GRAMOTNOSTI:

ZAJIŠTĚNÍ GRAMOTNOSTI PRO VŠECHNY VĚKOVÉ KATEGORIE

Každá věková skupina – zhruba se jedná o malé děti, děti navštěvující základní školu, dospívající a dospělé – se při osvojování gramotnosti setkává s odlišnými specifickými výzvami. Tato zpráva se rovněž podrobně zabývá konkrétními problémy, kterým tyto věkové skupiny čelí. Naše doporučení, rozdělená podle věkových skupin, jsou následující:

MALÉ DĚTI

1. Motivovat a podporovat rodinu

Zavést rodinné programy zaměřené na gramotnost, jejichž cílem je zlepšit gramotnost rodičů a jejich dovednosti související s výchovou dětí, a vytvořit kulturu čtení pro zábavu. Nabídnout jazykové kurzy rodičům, kteří nehovoří jazykem, v němž probíhá ve škole výuka. Spolupracovat s podniky, nevládními organizacemi a zařízeními poskytujícími služby určené k podpoře rodin (například zdravotní služby) s cílem navázat kontakt s rodiči a zapojit je do programů zaměřených na gramotnost.

Vybavit osoby pověřené poskytováním služeb určených k podpoře rodin tak, aby byly schopné pomoci jak dětem, tak rodičům při rozvoji gramotnosti.

2. Zlepšit kvalitu systému předškolního vzdělávání a péče a zajistit bezplatný přístup k němu

Zvyšování investic do vysoce kvalitního systému předškolního vzdělávání a péče je jednou z nejlepších investic, kterou mohou členské státy vložit do budoucího lidského kapitálu Evropy. Všechny děti by měly mít přístup k bezplatnému systému předškolního vzdělávání a péče. „Vysokou kvalitou“ se rozumí vysoce kvalifikovaní zaměstnanci a vzdělávací program zaměřený na rozvoj jazykových schopností prostřednictvím hry, který klade důraz na rozvoj jazykových, psychomotorických a sociálních dovedností a rozvoj gramotnosti při zohlednění přirozených fází rozvoje dítěte.

3. Zajistit včasné monitorování s cílem odhalit problémy s gramotností již v jejich počátcích

Zajistit, aby u všech malých dětí byla po dosažení příslušného věku prováděna kontrola sluchu, zraku a řeči a aby případné problémy byly odstraněny co nejdříve. Zavést systém včasné kontroly jazykových schopností a schopností, které jsou předpokladem osvojování si gramotnosti, a systém odhalování a pomoci těm, kterým hrozí zaostávání nebo vyloučení.

4. Navázání spolupráce mezi zúčastněnými stranami, která bude zaměřena na dítě

Podpořit spolupráci mezi institucemi systému předškolního vzdělávání a péče, rodiči, zdravotnickými zařízeními, knihovnami a dalšími organizacemi, které jsou klíčové pro život malých dětí a jejich rozvoj. Podpořit zavádění a rozvoj programů, jejichž součástí je darování knih.

OBDOBÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

1. Zvýšit počet učitelů se specializací na čtení a podporovat kvalifikaci pro všechny učitele na základních školách

Vytvořit funkci učitele se specializací na čtení, který bude hlavní osobou, na kterou se budou ostatní učitelé na základních a středních školách moci obracet ve věci zlepšování gramotnosti. Vyvinout opatření ke zvýšení prestiže a atraktivnosti profese učitele na základní škole, například prostřednictvím motivujících platů, dobrých pracovních podmínek a požadavků na vysokou kvalifikaci.

Zajistit, aby všichni nově kvalifikovaní učitelé získali magisterský diplom a aby jejich schopnosti zahrnovaly například kritické hodnocení výzkumu gramotnosti a nových metod výuky, přizpůsobení výuky jazykové rozmanitosti studentů a zapojení rodičů do školních aktivit jejich dětí zaměřených na čtení a psaní.

2. Včasné přijetí opatření

Stanovit minimální standardy, pokud jde o úroveň gramotnosti pro jednotlivé věkové kategorie, doprovázené hodnocením, které mají sloužit k rozpoznání problémů týkajících se gramotnosti u jednotlivých žáků v rané fázi. Poskytnout žákům a školám s neuspokojivými výsledky co nejdříve vhodnou pomoc. Pomoci rodičům pochopit potíže související s učením a poskytnout jim podporu, aby lépe spolupracovali se školami při jejich řešení. Změnit postoj k dyslexii přesunutím důrazu z lékařské podpory na podporu při vzdělávání pro čtenáře, kteří se potýkají s problémy.

3. Motivovat ke čtení

Zajistit, aby se vzdělávací programy a metody výuky zaměřovaly na motivaci ke čtení a psaní a zároveň se u nich dala očekávat velká pravděpodobnost úspěchu, s cílem zabránit studijnímu neúspěchu a vybudovat důvěru. Vybavit knihovny ve školách a učebnách učebními materiály, které jsou atraktivní a představují výzvu pro osoby všech věkových skupin s různým okruhem zájmů. Používat nástroje IKT a digitální čtení v rámci školních i domácích rodinných aktivit. Zahájit kampaně a programy, které nabízejí zdroje, podporu a pomoc dobrovolníků zajišťujících výuku čtení pro znevýhodněné rodiče a žáky v rámci programů zaměřených na gramotnost rodin.

TEENAGERY

1. Zajistit, aby se každý učitel stal učitelem gramotnosti

Přizpůsobit přístupy k výuce tak, aby čtení a psaní byly vyučovány jako základní dovednosti v průběhu celého studijního programu na střední škole. Zvýšit mezi učiteli povědomí o významu gramotnosti v rámci všech kurzů, aby se podpořilo vnímání čtení a psaní učiteli jako součást úkolů, za něž nesou odpovědnost. Začlenit porozumění psanému textu do všech vzdělávacích programů, přičemž aspekty čtení budou brány v potaz v osnovách pro jednotlivé předměty v průběhu studia na střední škole, bez ohledu na to, zda jde o akademické či profesní vzdělávání.

2. Poskytnout správné materiály, které budou motivovat všechny čtenáře, zejména chlapce

Poskytovat různorodé materiály ke čtení od komiksů po klasickou literaturu, od SMS po elektronické knihy. Zahrnout digitální čtení do standardních školních osnov v celé Evropě. Zajistit, aby si učitelé jazyků a literatury osvojili dovednosti, díky kterým budou moci používat IKT při svých hodinách ve větší míře.

3. Podporovat spolupráci škol a podniků

Podporovat, motivovat a usnadňovat spolupráci mezi školami a podniky, přičemž je třeba žákům vysvětlit, že gramotnost je zásadní pro osobní rozvoj a získání a udržení zaměstnání.

ŘEŠENÍ KONKRÉTNÍCH PROBLÉMŮ TÝKAJÍCÍCH SE GRAMOTNOSTI: ZAJIŠTĚNÍ GRAMOTNOSTI PRO VŠECHNY VĚKOVÉ KATEGORIE

DOSPĚLÍ

1. Vypracovat systémy zaměřené na monitorování úrovně gramotnosti dospělých a postupů při osvojování gramotnosti

Získávat údaje o úrovních gramotnosti mezi dospělými a provádět vnitrostátní a regionální průzkumy a monitorování s cílem identifikovat skupiny, které vyžadují zvláštní pozornost, a naplánovat budoucí strategie. V rámci těchto průzkumů je třeba věnovat zvláštní pozornost úrovni gramotnosti a znalostí počtů u frustrované mládeže a delikventů, jak dospělých, tak nezletilých. Využívat k podpoře politik výsledky mezinárodních průzkumů, jako je nadcházející program PIAAC (Program pro mezinárodní hodnocení kompetencí dospělých). Sdílet osvědčené postupy a vytvořit poptávku mezi aktéry, kteří ještě nejsou zapojeni.

2. Šířit myšlenku, že je třeba zvyšovat gramotnost dospělých

Zintenzivnit politiku a posílit strategie zaměřené na řešení problému nízké gramotnosti u dospělých. Využívat přímou a nepřímou komunikaci, která má za cíl motivovat dospělé k tomu, aby uznali, že se potýkají s problémy souvisejícími s gramotností, a následně učinili kroky ke zlepšení úrovně své gramotnosti. Sdělovací prostředky by měly prolomit tabu spojené s nízkou gramotností, která se týká jak občanů narozených v EU, tak přistěhovalců. Je třeba zvýšit povědomí společnosti o této otázce: spolupracovat s nevládními organizacemi, sdělovacími prostředky, zaměstnavateli, společenskými organizacemi a celebritami s cílem zajistit viditelnost jak samotného problému negramotnosti, tak jeho řešení.

3. Posílit profesi učitelů zabývajících se alfabetizací dospělých

Zvýšit profesní profil učitelů zabývajících se alfabetizací dospělých na základě zajištění přizpůsobeného počátečního a průběžného pedagogického vzdělávání, dobrých profesních vyhlídek a poskytování odpovídajících odměn. Vypracovat vhodné materiály pro výuku a studium a bezplatně je zpřístupnit. Navrhnout studijní programy a metody hodnocení, které berou v potaz potřeby dospělého studenta. Podpořit dobrovolníky při získávání pedagogických dovedností a zapojování do programů zaměřených na výuku dospělých, kteří se potýkají s problémy při čtení.

4. Zajistit dobrý přístup ke vzdělávacím příležitostem

Nabídnout dospělým řadu individualizovaných vzdělávacích příležitostí přiměřeného trvání i tempa, poskytovaných ve vhodné dobu a ve vhodné formě, jakož i podporu IKT, které budou pokud možno souviset s jejich životním či pracovním rámcem. Použít vnitrostátní a regionální právní předpisy k financování, zavádění a podpoře lepšího přístupu k vysoce kvalitním kurzům zaměřeným na alfabetizaci dospělých. Spolupracovat s vládními útvary a místními a regionálními orgány, podniky a občanskou společností v zájmu odstranění institucionálních překážek. Spolupracovat se zaměstnavateli s cílem podpořit gramotnost mezi zaměstnanci jejich podniků a poskytovat pobídky pro sociální partnery, aby přijali odpovědnost za rozvoj programů na pracovišti, které jsou zaměřené na rozvoj gramotnosti. Vyžadovat od poskytovatelů služeb v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a učitelů a školitelů zajišťujících odborné vzdělávání přípravu, aby začlenili výuku gramotnosti do svých studijních programů. Uznat a schválit neformální a informální učení, přičemž je třeba klást důraz na výsledky dospělých v oblasti vzdělávání založeného na zkušenostech a upevnění neformálních znalostí. Vytvořit účinné programy zaměřené na zvyšování gramotnosti frustrovaných mladých dospělých jedinců a delikventů s nízkou úrovní gramotnosti.

KOPIE ÚPLNÉ ZPRÁVY JE K DISPOZICI NA INTERNETOVÝCH STRÁNKÁCH

<http://ec.europa.eu/education/literacy>

Evropská komise

Skupina odborníků EU na vysoké úrovni pro gramotnost.
Shrnutí, září 2012

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie
2012 — 16 s. — 21 x 29 cm

ISBN 978-92-79-25502-1
doi:10.2766/34906

Další informace o Evropské unii jsou k dispozici na internetové stránce (<http://europa.eu>)
Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2012
© Evropská unie, 2012

Obsah tohoto shrnutí neodráží oficiální stanovisko Evropské unie.
Odpovědnost za informace a stanoviska vyjádřená v publikaci nesou výhradně autoři.

Reprodukce je povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

